

گروه آموزشی باستان شناسی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته باستان شناسی

عنوان:

گاهنگاری مسجد جامع اردستان بر اساس داده های باستان شناسی

استادراهنما:

دکتر محسن جاوری

استادمشاور:

دکتر رضانوری شادمهانی

دانشجو:

مهدی آتش تر

بهمن 97

واژه های کلیدی:

مسجد جامع اردستان، گاه-نگاری، یافته-های-فرهنگی، سفال، معماری، دوره ایلخانی

چکیده:

یکی از مساجد با اهمیت در دوره اسلامی ایران مسجد جامع اردستان هست که در مرکز محله محال اردستان واقع شده است. شهری که در 18 کیلومتری شمال شرقی استان اصفهان و مسیر کاشان به سمت نائین و یزد قرار دارد. مسجد جامع اردستان به مانند برخی از مساجد ایران پس از مسجد جامع اصفهان تقریباً به شیوه معماری آن ساخته شده است. مسجد جامع اردستان که یکی از شاخص ترین بناهای مذهبی در پهنه مرکزی کویر ایران به حساب می آید، دارای بخش های متعددی است که هر یک از آن ها در دوره های خاص ساخته و نام ویژه ای دارد. این مسجد یکی از قدیمی ترین نمونه های طراحی مساجد چهار ایوانی ایران محسوب می شود که حاصل ذوق، اندیشه و تلاش معماران ورزیده ایرانی برای طراحی مساجد جامع با معماری کاملاً متفاوت از فضاهای مساجد غیر ایرانی است. با انجام این مطالعه که بر پایه اطلاعات استخراجی حاصل از کاوش، تنظیم جداول مقایسه ای و ترسیم نمودارها بر اساس مقایسه تطبیقی صورت گرفته است زمینه برای ارائه گاه-نگاری مسجد جامع اردستان مبتنی بر داده های باستان شناسی که رسالت این پژوهش است محیا گردید. برای این مینا می توان دوره تاریخی ساسانی را مربوط به پیش از احداث مسجد (اولیه) و ادوار اسلامی ایلخانی و صفویه را نیز در این محل مشاهده کرد. وجه تمایز این گاهنگاری با ادوار تاریخی که پیش از این ارائه شده، در این است که توالی تاریخی مذکور دوره صدر اسلام و سلجوقی را نیز شامل می شود اما دوره ایلخانی در این ادوار تاریخی ذکر نشده است. از سوی دیگر، در گاهنگاری باستان شناسی که توسط نگارنده و مبتنی بر سفال های به دست آمده از حفاری مسجد جامع اردستان پیشنهاد شده است، دوره صدر اسلام و سلجوقی مشاهده نمی شود ولی در تاریخگذاری حاصل از این مطالعه مورد لحاظ قرار گرفته است.